

inbrengen

In Richt.13 vs 12 staat het Hebreeuwse zelfstandige naamwoord, dat is afgeleid van het werkwoord uit vs 11. Het is het bekende Hebreeuwse woord דָּבַר/DáBàR, dat meestal met ‘woord’ wordt vertaald¹. In de vertaling van RICHTEREN SHA wordt dit Hebreeuwse woord in vs 12 omschreven: ‘wat ge gesproken hebt’; zo vertaalt ook het NBG. De reden is, dat op deze manier hoorbaar wordt, dat het in vs 11 en vs 12 om hetzelfde Hebreeuwse stamwoord gaat, dat bestaat uit de drie radicalen ד ב ר / D B R. Vooral door het werk van Martin Buber en Franz Rosenzweig en - in Nederland - door Frans Breukelman is het besef doorgedrongen, dat DáBàR niet alleen ‘woord’, maar ook ‘zaak’ en ‘daad’ betekent². Om dit daad-karakter te bevestigen en om de ‘saamhorigheid’ met het werkwoord ook in het Nederlands te bewaren, zou het zelfstandige naam woord DáBàR met ‘uitspraak’, i.p.v. ‘woord’ vertaald kunnen worden. Een uitspraak is een *daad*, een handeling met gevolgen. “Uitspraak doen” is een uitdrukking, die het beeld oproept van iemand die tot handelen overgaat ofwel wil dat er tot handelen overgegaan wordt. Het behoort tot de met de mond gesproken taal, terwijl het begrip ‘woord’ vooral met de geschreven taal geassocieerd wordt. Bij het Hebreeuwse werkwoord behoren echter, naast het zelfstandig naamwoord DáBàR nog een heel aantal andere daarvan afgeleide zelfstandige naamwoorden, zoals: דְּבָרָה/DiB^oRáH, dat met ‘aangelegenheid’ vertaald wordt; דֹּבֵר/DóBèR, dat ‘drift’ in de zin van een drijfweg voor vee betekent; דְּבִיר / DêBieJR, de aanduiding van het allerheiligste van de tempel, dat met ‘achterste’, ‘binnenste’ vertaald wordt of (zoals in de Statenvertaling) met ‘aanspraakplaats’(I Kon.8:6); tenslotte behoren ook de Hebreeuwse woorden מִדְּבַר/MiD^oBàR, dat met ‘woestijn’ wordt vertaald, en דְּבַרָה/DêBóRáH, dat ‘bij’ betekent en de naam is van de profetes en richter uit Ri:4:4, tot deze reeks. Het Nederlandse woord ‘spreken’ kan dit betekenisveld niet weergeven. Dat is eigenlijk een ‘onomatopé’, een door klanknabootsing gevormd woord, zoals b.v. ook ‘spetteren’. Het Hebreeuwse woord DáBàR is echter helemaal geen onomatopé. Het heeft volgens de lexica als grondbeteken³ ‘(voort)drijven’. Het is een stamwoord dat veel gebruiksmogelijkheden heeft in het Hebreeuws. Daarin is het vergelijkbaar met b.v. het Nederlandse *brenge*, dat qua betekenis correspondeert met het

1. Statenvertaling, Naastepad. JKV: thy words; Baader deinen Worten; Vulgata: sermo tuus; LXX ο λογος σου / ho logos sou.

2. Zie b.v. Frans Breukelman in: *Biblische Theologie II, DEBHARIEM, Der biblische Wirklichkeitsbegriff*(1998 Kok. Kampen, ISBN 90 242 6158 9) S. 278 e.v. cit.: “wenn in den konkreten Verhältnissen zwischen den Wesen und in konkreten Situationen ‘etwas’ **geredet** und ‘etwas’ **getan** wird, dann ist ein solches ‘**etwas**’ der geschehende ‘dabhar’, von dem der Text redet”. Het is belangrijk om te trachten deze inzichten ook in een *vertaling* te concretiseren.

Dus: *hoe vertalen we dit Hebreeuwse woord in het Nederlands?*

3. Breukelman beschouwt het werkwoord als een denominativum van het zelfstandig naamwoord (zie *Bibl.Theol II S. 313*). Dat is echter onwaarschijnlijk omdat - zie b.v. GB - het werkwoord in heel veel vervoegingsvormen voorkomt, waarbij afgezien van de Pieelvervoeging die algemeen met ‘spreken’ wordt vertaald, de hier aangegeven grondbeteken³ doorklinkt.

door de lexica genoemde ‘drijven’. De Piëelvervoeging van dit werkwoord, die er een intensieve betekenis aan geeft en gebruikt wordt waar in de vertalingen ‘spreken’ staat, betekent dan: ‘naar voren brengen’ - en in deze omschrijving herkennen we het proces, waardoor dit woord in het Hebreeuws de functie van ‘spreken’ heeft kunnen krijgen. Het Nederlandse *inbrengen* kan dat goed weergeven. Wanneer we dit belangrijke Hebreeuwse werkwoord zo vertalen, wordt ook duidelijker, dat dit woord en dat andere zo vaak gebruikte Hebreeuwse woord אָמַר / ‘àMÁR, dat correspondeert met het Nederlandse ‘zeggen’, géén synoniemen zijn. Twee keer komt het werkwoord voor in de Pualvervoeging en dan betekent het ‘ingebracht worden’. Ps 87:3 klinkt, wanneer ook het eerste woord van dit vers נִכְבְּדוֹת / NiKeBóWT⁴ volgens de bij nr 21 gegeven toelichting vertaald wordt, dan als volgt: Wat zich zwaar weet ingebracht wordend in jou, stad Jeruzalem. En Hooglied 8:8 aldus: wat maken wij voor de zuster onzer op de dag waarop iemand wordt ingebracht bij haar. In Ps.18:48 staat het werkwoord als enige keer in de Hiphilvervoeging: ... en dan doet hij(JHWH) inbrengen naties op de drukplek (onder) mij. De Hitpaelvervoeging⁵, die ook maar enkele keren voorkomt, betekent dan ‘zich inbrengen’. In Num.7:89 lezen we dan: en dan hoort hij(Mozes) de stem van de zich inbrengende tot hem vandaan van boven het deksel dat (was) boven de ark van de gemeenschapsordeningen.

De hierboven reeds vermelde reeks van hiervan afgeleide zelfstandige naamwoorden krijgen met behulp van dit Nederlandse ‘brengen’ een betekenisvolle vertaling: de ‘drift’ is een ‘inbreng-weg’ of korter: een ‘breng-in’; het allerheiligste van de tempel kan een ‘inbrengplek’ genoemd worden - *brengt* die-JHWH-van-Israël daar niet *in*, welke de weg is die Israël heeft te gaan? De ‘woestijn’ is het ‘inbrenggebied’, waar niet alleen Israël, maar eerder ook Mozes en later Elia en Jezus *ingebracht worden* om Gods *inbrengen* te ontvangen. En de ‘bij’ is een ‘inbrenger’: zo gaan we de naam Deborah pas horen.

Terug nu naar de tekst van Ri.13. De boodschapper, zo kunnen we nu concluderen, ‘brengt’ eerder iets ‘naar voren’, ‘brengt’ dat eerder ‘in’, dan dat hij het uit-’spettert’/ ‘spr-e-e-kt’. Alles wat er nu, na Ri. 13:13 verder ‘geschiedt’ is gekwalificeerd als DáBàR JHWH, dat wil zeggen als een *inbreng* van die-JHWH-van-Israël. De inhoud van deze DáBàR, zo krijgt Manoach te horen, is de ‘stelregeling’ (Hebreeuws: מִשְׁפָּט/MiSCH^oPáTH, zie het volgende woord dat we hier bespreken, n.l. nr 15) van de nazireeër: dàt is wat ‘die man’ aan de vrouw **bracht**. In Ri.16:16 komt het woord in het meervoud nog één keer terug; dan zijn het de DeBáRieJM van Delilah. We citeren deze cruciale tekst in Ri.16 hier volledig in een eigen vertaling, die gebaseerd is op een bepaalde interpretatie van de hier gebruikte Hebreeuwse woorden en die te vinden is in hoofdstuk VII, “De Hebreeuwse tekst in Nederlandse woorden”.

Eigen vertaling:

Statenvertaling:

-
4. Het is het meervoud van het participium vrouwelijk van de Niphilvervoeging van het werkwoord, waarvan de stam bestaat uit de radicalen כ ב ד / K B D (zie nr 21). Deze vorm betekent hier: wat zich zwaar weet en krijgt de werkwoordsvorm in het enkelvoud met zich mee, in dit geval ook een participium.
 5. Of de desbetreffende vormen ook werkelijk Hitpaelvormen zijn is problematisch. Ze wijken wel af van de vormen van de Niphilvervoeging, maar behoren evenmin tot de gebruikelijke vormen van de Hitpael. De reflexieve betekenis kenmerkt beide vervoegingen.

*En dan geschiedt't⁶ ja zij dringt door⁷
 tot hem met de inbrengen harer alle dagen
 en dan neemt zij hem voor zich in;⁸
 en dan wordt beknót⁹
 de lichaamziel¹⁰ zijner om stervende te zijn.*

*En het geschiedde toen zij hem
 alle dagen met haar woorden
 perste en lastig viel,
 dat zijn ziel verdrietig werd
 tot stervens toe.*

Het woordgebruik zowel als de plek van deze tekst bevestigt de cruciale functie in het verhaal. Na alles wat er 'gezegd'¹¹ is, laat Simson Delilah nu 'bij zich inbrengen, wat **zij** in te brengen heeft': met háár DeBáRieJM *dringt ze door* - daar zijn het DeBáRieJM voor! Daarmee vraagt **zij**, de Delilah die Simson bemint, eigenlijk naar de aard en de kracht van de DáBàR van de boodschapper, waar ook Manoach naar vraagt in Ri.13: 11 en 12. En Delilah krijgt van Simson hetzelfde antwoord, als Manoach van de boodschapper ontving: want ook voor Manoach is Simson zelf het antwoord op zijn vraag - en dat antwoord is de stelregeling voor deze Simson en dat antwoord is hij zelf, want Simson valt samen met deze stelregeling. Daarom zegt Delilah volgens de verteller in Ri.16:18 ook niet, dat Simson haar had voorgelegd waardoor zijn kracht groot is, maar dat hij haar **zijn gehele hart voorlegt**.

6. Zie nr 1 van de toegelichte woorden.

7. Zie nr 42 van de toegelichte woorden.

8. Zie nr 70 van de toegelichte woorden.

9. Zie nr 72 van de toegelichte woorden.

10. Zie nr 71 van de toegelichte woorden.

11. En daarvoor wordt steeds het al even grote woord אָמַר/'áMàR gebruikt, dat terecht door het Nederlandse woord 'zeggen' wordt vertaald. Zie over de betekenis van dit woord en de verhouding tot het woord דִּבְרֵי/DiBBÉR bij Breukelman Bibl.Theol.II S.309 e.v.. terecht stelt Breukelman dat deze woorden geen synoniemen zijn. Zij liggen echter ook qua betekenis veel verder uit elkaar dan ook hij stelt.